

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

УДК 130.122

М. Г. КОХАНОВСЬКА^{1*}

^{1*} Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів, Україна), ел. пошта mariyakokhanovska@gmail.com, ORCID 0000-0001-5267-5737

АДЕКВАТНА АНТРОПОЛОГІЯ КАРОЛЯ ВОЙТИЛИ

Мета. Стаття покликана ввести у філософський дискурс антропологічне вчення Кароля Войтили через систематизацію антропологічної проблематики у його філософських та богословських працях. Розкриття особливостей його адекватної антропології передбачає виконання завдань: по-перше, виявлення методології та значення основних понять; по-друге, вивчення ключових ідей мислителя; по-третє, представлення періодизації розвитку його антропологічного вчення. **Теоретичний базис** становлять праці Кароля Войтили, написані до і під час понтифікату, однак за винятком його поетичної творчості. Виконання завдань передбачає опрацювання значної бази наукових досліджень, присвячених поглядам Кароля Войтили. Вони сприятимуть виявленню малодосліджених проблем у спадщині Кароля Войтили, а також суперечливих аспектів у трактуванні ідей мислителя. Зважаючи на зріст зацікавлення у філософській антропології повсякденністю, цей аспект вчення Кароля Войтили є важливим моментом для аналізу його філософсько-антропологічних міркувань. Тому загальнонаукові методи та підходи сприятимуть вивченню поглядів Кароля Войтили на природу людини та індивідуальний і суспільний вимір буття особи. **Наукова новизна** полягає у систематизації антропологічних ідей Кароля Войтили (зокрема, завдяки вивченню усіх польськокомовних праць мислителя, за винятком поезії). Розкриття методології, ключових понять та їх тлумачень, періодизації розвитку антропологічних поглядів Кароля Войтили дозволяють виявити його зв'язок із філософськими течіями та визначити його місце у сучасній філософії. **Висновки.** Кароль Войтила обґрунтовує потребу у новому антропологічному вченні неналежним місцем людини у ціннісній системі сучасного світу, адже вона перетворилася із мети усього сотвореного на засіб. Основою нового вчення про людину – адекватної антропології – у нього виступає людська ідентичність, гідність та "моральна велич". "Нова людина" Кароля Войтили є результатом комплексного підходу до вивчення антропологічної проблематики сучасності, відповіддю на "культурне зuboжіння" та "занепад людства".

Ключові слова: адекватна антропологія; досвід; Кароль Войтила; пізнання; правда; свобода; становлення особи

Вступ

В українській філософській традиції спадщина Кароля Войтили ґрунтовно та системно не досліджувалась. Праці українських науковців розкривають лише окремі аспекти його вчення і радше в історичному, аніж філософському контексті. З огляду на недостатню увагу до вчення Кароля Войтили в науково-академічному дискурсі, автор статті прагне повернути увагу до оригінальних та актуальних для сьогодення філософсько-антропологічних поглядів Кароля Войтили. Відповідно, стаття ґрунтується не лише на найбільш відомих працях мислителя, написаних як у період понтифікату, так і до нього, а й на малодосліджених, зокрема, в Україні.

Кароль Войтила відомий своїми працями як у ділянці філософії, так і богослов'я. Відповідно, у працях мислителя окремі поняття набувають своєрідного трактування, часто зустрічаються новотвори. Антропологічне вчення Кароля Войтили – це спроба узагальнення філософських, природничонаукових, а також богословських аспектів вивчення людської сутності. Воно є відповіддю на акцентовану М. Шелером проблему багатоманітності способів розуміння людини, викликану її вивченням різними галузями знання.

Аналіз філософсько-богословської спадщини Кароля Войтили дозволяє ствердити, що його дослідження обумовлені необхідністю вирішення проблем, що передусім пов'язані із внутрішнім світом людини: розвитком духовного, релігійного та морального вимірів її

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

трансцендентності, а тому становлення особи. Зважаючи на багатоманіття антропологічних проблем, піднятих мислителем, необхідний детальний аналіз його численних праць задля виявлення особливостей його антропологічного вчення.

Мета

Мета статті полягає у виявленні особливостей антропологічного вчення Кароля Войтили через дослідження його філософських та богословських праць та встановлення періодизації його антропологічної спадщини.

Виклад основного матеріалу

Філософсько-антропологічні міркування Кароля Войтили характеризуються широким колом досліджуваних питань. Вивчення історіографії дозволяє говорити про проблемність систематизації поглядів мислителя. Звернення автора статті передусім до праць польських дослідників філософсько-богословської спадщини Кароля Войтили пояснюється значною кількістю осередків у цій країні, робота яких спрямована на вивчення його поглядів, а також воно зумовлене потребою розуміння контексту, у якому формувалися головні ідеї Кароля Войтили. З метою якомога точнішого вивчення смислу понять, які вводить Кароль Войтила у своїх перших філософських працях, а також при аналізі поставлених ним акцентів автор статті використовує оригінальні праці мислителя, написані польською мовою.

Інтерпретація особливостей антропології Кароля Войтили дозволяє польським науковцям М. Грабовському та М. Мруз (Grabowski, 2004, р. 15) досліджувати її як "адекватну антропологію". Інший польський дослідник – Я. Купчак, кандидат морального богослов'я, ректор філософсько-богословського колегіуму оцив домініканців у Кракові (Польща) окреслює її як богословську антропологію, хоча, досліджуючи чотиритомну роботу Кароля Войтили "Чоловіком і жінкою створив їх...", пише про богословську антропологію мислителя, іноді вживаючи для її характеристики вираз "філософська антропологія". В цій же праці можна також виокремити два важливі для нас з цього огляду аспекти: аналіз методу Кароля Войтили та трактування ним трансцендентного виміру людини.

Вивчення праць Кароля Войтили виявляє не лише проблему віднесення його до певної течії, а й періодизації його творчого шляху. Усталення періодизації в контексті розвитку антропологічної проблематики сприятиме дослідженню філософсько-антропологічних поглядів мислителя.

Одним із прикладів періодизації наукової творчості Кароля Войтили є спосіб, запропонований Г. Пілусем (Piluś, 2002, р. 11). Він виокремлює три періоди: 1946–1959 рр., 1960–1978 рр., початок третього періоду – 1978 рік. Якщо перший період автор характеризує зацікавленням мислителя філософською антропологією, персоналізмом, етикою, томізмом, а основними проблемами, що виникають у його працях називає цінності та моральні норми, то другий характеризує розв'язанням даних проблем у межах філософської антропології та етики. Особливістю третього періоду є богословський стиль тлумачення антропологічної проблематики та акцентування на її суспільному вимірі.

Відповідно до періодизації Й. Келлера (Keller, 1983, р. 9) перший період розглядається як зацікавлення Каролем Войтилою католицькою містиккою (автор обмежує цей період орієнтовно 50-роками ХХ ст.), другий Й. Келлер пов'язує із зацікавленням мислителя католицькою етикою та феноменологією М. Шелера (M. Scheler, 1874–1928). Цей період тривав приблизно до 1959 р. Третій період дослідник характеризує зацікавленням суспі-

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

льною та еклезіологічною проблематикою (тривав до жовтня 1979 р.). Однак Й. Келлера періодизація не виявляє основних ідей Кароля Войтили. Акцентуючи ж на філософсько-антропологічному вченні мислителя автор статті базуватиме своє дослідження на власній періодизації, яка, однак, не включає його поетичної творчості, що далеко не завжди чітко відображає його філософсько-антропологічні ідеї:

1-ий період: ранній (1948–1953 рр.) – відбувається усталення методології. Вихідними пунктами Кароля Войтили є звернення до досвіду, принцип реалізму, вивчення людини відповідно до її природи.

2-й період: класичний (1954–1978 рр.) характеризується зверненням до морально-етичного аспекту антропологічної проблематики. Досліджується індивідуальний вимір буття людини. Піднімаються проблеми людської сутності, своєрідності людського буття, питання душі та тіла, становлення особи, система її цінностей, реалізація свободи (на індивідуальному рівні) та її зв'язок із відповідальністю.

3-ій період: пізній (жовтень 1978–квітень 2005 рр.) – значне місце в аналізі антропологічних питань займає богословська проблематика. Переважає вивчення суспільного виміру буття людини. Кароль Войтила аналізує культурні та економічні трансформації сучасного суспільства, науково-технічний розвиток, виходячи із наявного у них місця людини. Створює модель ідеального суспільства на прикладі європейського континенту. Мислитель вказує на необхідні зміни, завдяки яким людина повинна розглядатись як мета розвитку усіх сфер суспільства, а панування людини у світі відповідало б її сутності. У третьому періоді Кароль Войтила продовжує дослідження релігійності сучасної людини. Однак якщо у другому періоді він зосереджував увагу на сутності релігійності, то згодом – на причинах її трансформацій. Під час третього періоду набуває більшого розвитку проблема Бога, тому й вивчення релігійного виміру людської трансцендентності загалом, а також віри і розуму.

З огляду на вивчення методології Кароля Войтили, усталення якої відбулося у першому періоді, вагомими є праці польських та американських (Billias, Curry, & McLean, 2008) дослідників. Їх аналіз сприяє окресленню місця мислителя у філософській антропології та філософії загалом. Так В. Гертих на основі енцикліки "Віра і розум" детально аналізує процес пізнання, його вагомість для розкриття антропологічної проблематики, а також завдання філософії та богослов'я та їх взаємодію. Адекватне трактування результату процесу пізнання та прагнення до досягнення правди автор зараховує до основних завдань філософських досліджень Кароля Войтили, оскільки із правдою пов'язане здійснення свободи, а тому – становлення особи. Методологію Кароля Войтили також аналізував його учень А. Пултавський, до питання взаємодії віри і розуму звертався П. Яроцький.

У своїх перших філософських працях Кароль Войтила піднімає питання актуальності дослідження антропологічної проблематики, а також обґрунтовує власний метод дослідження людського буття. Зокрема у книзі "Міркування про сутність людини", що була видана на основі циклу лекцій Кароля Войтила (Wojtyła, 1999, р. 17) для академічної спільноти Кракова, він визначає вихідний принцип своїх міркувань – реалізм, який означає, що "наш розум досягає речей в собі". Таким чином мислитель виявляє свою спорідненість із філософією Т. Аквінського (Т. Aquinas, 1225-1274). Першим предметом пізнання Кароль Войтила називає окремі буття, інтерпретація яких і здійснюється при пізнанні. Серед них ключовим для вивчення вважає буття людини.

Важливе значення в усталенні методології та антропологічних поглядів Кароля Войтили відіграв Другий Ватиканський Собор. З цього огляду цінною є його праця "На початку

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

оновлення. Дослідження про реалізацію Другого Ватиканського Собору", у якій Кароль Войтила дає оцінку рішень Собору.

Суттєвим аспектом, через який розкривається методологія Кароля Войтили є пізнання. Він наголошує на існуванні об'єктивної правди про людину та можливості її пізнання. В цьому контексті слід відзначити праці Кароля Войтили (Jan Paweł II, & Kurczak, 2006), присвячені аналізу правди у різних аспектах життя людини. В енциклопедії "Віра і розум" Кароль Войтила розглядає питання співвідношення віри та розуму, аргументує важливість обох способів пізнання для досягнення істини. Однак у праці "Міркування про сутність людини" проблема пізнання розкривається з огляду на обґрунтування автором пізнаваності світу та Бога, що породжує необхідність відповідальності та є основою розуміння людської природи. У праці "Революція духу. Суспільна доктрина Церкви у баченні кардинала Кароля Войтили" йдеться про необхідність пізнання людини. У роботі "Людина у сфері відповідальності" автор піднімає питання інтерпретації та розуміння.

Осмилення людини Кароль Войтила (Wojtyła, 2000, р. 375) здійснює на основі досвіду, під яким розуміє одне із джерел виявлення її сутності, адже саме у досвіді людина постає особливим "suppositum", а водночас конкретним "я". Аналізуючи, чи К. Войтилу можна вважати картезіанцем, З. Голуб (Holub, 2015, р. 358) приходять до негативного висновку, підкреслюючи оригінальність його філософських міркувань та вагомість його ідеї про пізнання людини через досвід та "suppositum". У досвіді Кароль Войтила вбачає умову інтегральності та ідентичності "я", можливість переживання власної особовості та особовості іншого. Оскільки досвід є досвідом "чогось" або "когось", "людина-суб'єкт дана в досвіді також об'єктивно" (Wojtyła, 2000, р. 376). Саме об'єктивність досвіду мислитель називає його сутністю. Кароль Войтила наголошує, що при розгляді досвіду як умови пізнання не маються на увазі окремі аспекти буденного досвіду, а досвід, який дозволяє говорити про науковість підходу. Йдеться про вивчення тих "початкових досвідів, в яких ніби проявляється цілковита і безумовна оригінальність тієї дійсності, якою є людина" (Grabowski, 2004, р. 23). Систематизацію різних досвідів про людину він називає завданням філософії.

Переакцентовуючи увагу із методології Кароля Войтили на вихідні засади його філософської антропології, зауважимо, що у праці "Революція духу. Суспільна доктрина Церкви у баченні кардинала Кароля Войтили" розкривається потреба охорони морального порядку, зокрема, людини від загроз неправильного розуміння її природи. У книзі "Міркування про сутність людини" Кароль Войтила пише про свідомість як характерну ознаку, що відрізняє людину з-поміж інших родів буття, аналізує свободу волі. У збірнику "Щоб Христос нами послуговувався" представлені праці Кароля Войтили, написані до його понтифікату. У них досліджується природа людини, моральна проблематика, томізм із персоналістської точки зору, обґрунтовується питання розгляду людини як особи, окремі аспекти рішень Другого Ватиканського Собору. Вагомим для вивчення думок Кароля Войтили щодо природи людини є апостольський лист "Сімейна спільнота: про завдання християнської сім'ї у сучасному світі" та інші праці. Зв'язок індивідуального та суспільного буття людини простежується на прикладі трактування мислителем солідарності, оскільки це поняття отримує у нього не стільки моральний зміст, як виявляє бажання та заангажування конкретної людини у діяльність на користь добра інших. Воно тлумачиться як "стійке та тягле бажання участі людини у діяльності на користь спільного добра" (Ioannes Paulus PP. II, 1987) part 38.

Мислитель звертається до різних філософських шкіл та концепцій, запозичуючи певні

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

ідеї, однак, як богослов та християнський філософ, формує своє антропологічне вчення, виходячи із Біблії, а тому узгоджує їх із Божим Об'явленням. Основою його антропології є розуміння людини як найбільшої цінності та виведення її гідності від Бога. Майбутній папа наголошує на правах людини, які їй надав Творець (Beyer, 2014, p. 73). Людина як образ та подоба Бога повинна відповідально виконувати свою місію співтворця – її діяльність повинна відповідати Божественному закону. Зв'язок із Богом Кароль Войтила відносить до характеристик, що вирізняють людину з-поміж інших буттів. Однак перетворенню існуючого світу повинно передувати преображення людини. Чутливість людини до потреб інших та зовнішнього середовища загалом, мотивація вчинку є вагомими елементами розвитку суспільства (Waleszczuk, 2017).

Кароль Войтила окреслює свою антропологію як "адекватну". Поняття "адекватної антропології" він вводить у праці «Чоловіком та жінкою створив їх: Христос звертається до "початку"» (Jan Paweł II, & Styczeń, 1998). Її завданням вважає вивчення людини відповідно до її людськості. На думку мислителя, в основу антропологічних міркувань потрібно покласти неушкоджену гріхом людську природу. Його адекватна антропологія базується на аналізі досвіду, а її метою є захист від природного редукціонізму. Досвід він аналізує в контексті персоналізму та феноменології (Holub, & Mazur, 2017, p. 81).

Елементи адекватної антропології містяться, за словами Кароля Войтили, у Біблії. Другий розділ книги Буття він розглядає як основу для антропологічних міркувань. Він виокремлює "основні антропологічні правди: людина є вершиною всього створеного у видимому світі; людський рід, що бере початок від чоловіка й жінки, увінчує діло створення; обоє є людськими істотами, як чоловік, так і жінка, обоє створені на образ Бога" (John Paul II, 1988) part 3, part 6). Тому, розкриваючи сутність людини, він виходить із розуміння людини як найбільшої цінності, як істоти свободної та відповідальної, а релігійний вимір її трансцендентності відносить до основних моментів становлення особи. Серед особливостей людського буття Кароль Войтила відзначає створення людини "на образ та подобу Бога". Лише людину, за твердженням Кароля Войтили, Бог "хотів для неї самої". Її покликанням називає виявлення власної людськості, щоб віднайти себе як особистість, а покликання до панування обумовлює наявність розуму. Мислитель наголошує, що лише особі притаманна здатність любити та бути любленою, лише людина творить культуру і лише їй притаманне вираження та утвердження у культурі.

Основою розкриття антропологічної проблематики у працях Кароля Войтили є сутність людини. Природа людини у розумінні мислителя означає сутність людського буття, що виступає основою його діяльності, окреслює він її як єдність душі та тіла, духовних та біологічних характеристик, а також "інших властивостей, які для неї необхідні, щоб могла прямувати до своєї мети" (Ioannes Paulus PP. II, 1993) par. 50. Вивчення людини Кароль Войтила здійснює на основі аналізу її індивідуального та суспільного буття.

Наукова новизна

Дослідження філософсько–богословських праць Кароля Войтили дозволило здійснити періодизацію його творчої спадщини в контексті філософської антропології. Так під час першого періоду (ранній, 1948–1953 рр.) усталюється методологія Кароля Войтили, на другому (класичному, 1954–1978 рр.) у роботах переважає морально-етична проблематика, третій період (пізній, жовтень 1978 – квітень 2005 рр.) характеризується переважанням богословської проблематики.

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Виявлено, що антропологічне вчення Кароля Войтили синтезує методологічні засади й основні ідеї персоналізму, томізму, феноменології, пропонує цілісне бачення людської сутності внаслідок синтезу соціального, біологічного, духовного, релігійного, морального аспектів буття людини.

Встановлено особливість антропологічного вчення Кароля Войтили, окресленого ним як адекватна антропологія та основні поняття, на яких ґрунтується його антропологічне вчення: гідність, досвід, особа, духовність, релігійність, моральність, правда, життя, цінність, свобода, самостворення, добро, відповідальність.

Висновки

Антропологічне вчення Кароля Войтили ґрунтується на практичних аспектах життя людини, стосується її індивідуального та суспільного виміру, охоплює широке коло питань самоздійснення особи, реалізації свободи, біоетики, гуманізації науково-технічного розвитку. Воно має прикладне значення, оскільки виявляє шлях розв'язання головних смисложиттєвих проблем становлення особи.

Звернення до моральності, духовності та релігійності обумовлюють своєрідність антропології Кароля Войтили, а саме – "адекватної антропології". При цьому духовність мислитель розглядає через поняття "добро", "правда", "краса", через аналіз свободи волі й формування системи цінностей, а релігійність інтерпретує в контексті поняття справедливості. Моральні норми у Кароля Войтили випливають із християнського Об'явлення. Сутність людського буття Кароль Войтила досліджує завдяки зверненню до досвіду. Оскільки у досвіді вбачає умову пізнання людини, інтегральності та ідентичності "я", акцентує на досвіді діяльності та переживання.

REFERENCES

- Beyer, G. J. (2014). John XXIII and John Paul II: The human rights Popes. *Ethos*, 27(2), 50-91. doi: 10.12887/27-2014-2-106-04 (in English)
- Billias, N. M., Curry, A. B., & McLean, G. F. (Eds.). (2008). *Karol Wojtyła's philosophical legacy* (Vol. 35). Washington, D. C.: Council for Research in Values and Philosophy. (in English)
- Grabowski, M. (Ed.). (2004). *O antropologii Jana Pawła II*. Torun: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. (in Polish)
- Holub, G. (2015). Karol Wojtyła and René Descartes. A comparison of the anthropological positions. *Anuario Filosófico*, 48(2), 341-358. (in English)
- Holub, G., & Mazur, P. (2017). The experience of human being in the thought of Karol Wojtyła. *Filosofija. Sociologija*, 28(1), 73-83. (in English)
- Ioannes Paulus PP. II. (1987). Sollicitudo Rei Socialis. *Encyclica*. Retrieved from w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_30121987_sollicitudo-rei-socialis.html (in English)
- Ioannes Paulus PP. II. (1993). Veritatis Splendor. *Encyclica*. Retrieved from http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_06081993_veritatis-splendor.html (in English)
- Jan Paweł II, & Styczeń, T. (Ed.). (1998). *"Mężczyzną i niewiastą stworzył ich..."*. *Chrystus odwołuje się do "początku"*. O Jana Pawła II teologii ciała (Vol. 1). Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski. (in Polish)
- Jan Paweł II, & Kupczak, J. (Ed.). (2006). *Prawda antologia tekstów*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej. (in Polish)
- John Paul II. (1988). Mulieris Dignitatem. *Apostolic Letter*. Retrieved from w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_letters/1988/documents/hf_jp-ii_apl_19880815_mulieris-dignitatem.html (in English)
- Keller, J. (1983). *Filozofia i myśl społeczna Jana Pawła II*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe. (in Polish)
- Piłuś, H. (2002). *Człowiek w filozofii Karola Wojtyły – Jana Pawła II*. Warszawa: Towarzystwo Wiedzy Powszechnej. (in Polish)

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

- Waleszczuk, Z. (2017). Sensibilität und motivation zum sozialen handeln in der auffassung Karol Wojtylas. *The Person and the Challenges. The Journal of Theology, Education, Canon Law and Social Studies Inspired by Pope John Paul II*, 7(1), 63-75. doi: 10.15633/pch.1981 (in German)
- Wojtyła, K. (1999). *Rozważania o istocie człowieka*. Kraków: Wydawnictwo WAM. (in Polish)
- Wojtyła, K. (2000). *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne. Seria: Źródła i Monografie*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL. (in Polish)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Beyer, G. J. John XXIII and John Paul II: The Human Rights Popes / G. J. Beyer // *Ethos*. – 2014. – Vol. 27, № 2 (106). – P. 50–91. doi: 10.12887/27-2014-2-106-04
- Karol Wojtyła's Philosophical Legacy / Eds. by N. M. Billias, A. B. Curry, G. F. McLean. – Washington, D. C. : Council for Research in Values and Philosophy, 2008. – Vol. 35. – 352 s.
- O antropologii Jana Pawła II / Red. M. Grabowski. – Toruń : Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2004. – 230 s.
- Holub, G. Karol Wojtyła and René Descartes. A Comparison of the Anthropological Positions / G. Holub // *Anuario Filosofico*. – 2015. – Vol. 48, No. 2. – P. 341–358.
- Holub, G. The Experience of Human Being in the Thought of Karol Wojtyła / G. Holub, P. Mazur // *Filosofija. Sociologija*. – 2017. – Vol. 28, Iss. 1. – P. 73–83.
- Ioannes Paulus PP. II. Sollicitudo Rei Socialis [Virtual Resource] / Ioannes Paulus PP. II // *Encyclica*. – 1987. – 30 December. – 51 p. – Access Mode: w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_30121987_sollicitudo-rei-socialis.html – Title from Screen. – Date of Access: 18 October 2018.
- Ioannes Paulus PP. II. Veritatis Splendor [Virtual Resource] / Ioannes Paulus PP. II // *Encyclica*. – 1993. – 6 August. – 95 p. – Access Mode: http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_06081993_veritatis-splendor.html – Title from Screen. – Date of Access: 18 October 2018.
- Jan Paweł II. "Mężczyzną i niewiastą stworzył ich...": Chrystus odwołuje się do "początku". O Jana Pawła II teologii ciała / Jan Paweł II ; red. T. Styczeń. – Lublin : Katolicki Uniwersytet Lubelski, 1998. – T. 1. – 240 s.
- Jan Paweł II. Prawda antologia tekstów / Jan Paweł II ; red. J. Kupeczak. – Kraków : Wydawnictwo Naukowe Państwowej Akademii Teologicznej, 2006. – 236 s.
- John Paul II. Mulieris Dignitatem [Virtual Resource] / John Paul II // *Apostolic Letter*. – 1988. – 15 August. – 53 p. – Access Mode: w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_letters/1988/documents/hf_jp-ii_apl_19880815_mulieris-dignitatem.html – Title from Screen. – Date of Access: 18 October 2018.
- Filozofia i myśl społeczna Jana Pawła II / [J. Keller]. – Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1983. – № 17 : *Studia Religioznawcze*. – 246 s.
- Pilusiński, H. Człowiek w filozofii Karola Wojtyły – Jana Pawła II / H. Pilusiński. – Warszawa : Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, 2002. – 419 s.
- Waleszczuk, Z. Sensibilität und Motivation zum sozialen Handeln in der Auffassung Karol Wojtylas / Z. Waleszczuk // *The Person and the Challenges. The Journal of Theology, Education, Canon Law and Social Studies Inspired by Pope John Paul II*. – 2017. – Vol. 7, № 1. – P. 63–75. doi: 10.15633/pch.1981
- Wojtyła, K. *Rozważania o istocie człowieka* / K. Wojtyła. – Kraków : Wydawnictwo WAM, 1999. – 129 s.
- Wojtyła, K. *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne. Seria: Źródła i Monografie* / K. Wojtyła. – Lublin : Towarzystwo Naukowe KUL, 2000. – 543 s.

M. G. KOKHANOVSKA^{1*}

^{1*}Ivan Franko National University of Lviv (Lviv, Ukraine), e-mail mariyakokhanovska@gmail.com, ORCID 0000-0001-5267-5737

ADEQUATE ANTHROPOLOGY OF KAROL WOJTYŁA

Purpose. The article is aimed to introduce Karol Wojtyła's anthropological teaching into the philosophical discourse through the systematization of anthropological issues in his philosophical and theological works. Provision of insight into the peculiar features of his adequate anthropology implies the fulfillment of the following tasks: first, identification of the methodology and the meaning of the principal concepts; secondly, study of the thinker's key ideas;

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

thirdly, presentation of the periodization of his anthropological doctrine development. **Theoretical basis** comprises of Karol Wojtyła's works written before and during the pontificate, excluding his poetic writing. The fulfillment of tasks involves processing the substantial database of academic research devoted to Karol Wojtyła's *views*. It will help identify less-explored issues in Karol Wojtyła's legacy, as well as contradictory aspects in the interpretation of the thinker's ideas. In view of the growing interest of philosophical anthropology to everyday life, this aspect of Karol Wojtyła's teaching is an important point in the analysis of his philosophical and anthropological considerations. Therefore, general research methods and approaches will help study Karol Wojtyła's *views* on the nature of a human being, as well as individual and social dimensions of a person's life. **Originality** lies in systematizing Karol Wojtyła's anthropological ideas (in particular, through the study of all the thinker's Polish-language works excluding poetry). The disclosure of the methodology, the key concepts and their interpretations, and the periodization of the development of Karol Wojtyła's anthropological views can reveal his connection with the philosophical trends and define his place in modern philosophy. **Conclusions.** Wojtyła justifies the need for a new anthropological doctrine with an inappropriate place of a human being in the value system of the modern world, as he or she has evolved from the aim of everything ever created to the means. The basis of the new doctrine of a human being, namely adequate anthropology, is, according to him, human identity, dignity and "moral greatness". Karol Wojtyła's "new human being" is the result of an integrated approach to studying the anthropological issues of the present and the response to "cultural impoverishment" and "the decline of mankind".

Keywords: adequate anthropology; experience; Karol Wojtyła; cognition; truth; freedom; personality formation

М. Г. КОХАНОВСКАЯ^{1*}

^{1*} Львовский национальный университет имени Ивана Франко (Львов, Украина), эл. почта mariyakokhanovska@gmail.com, ORCID 0000-0001-5267-5737

АДЕКВАТНАЯ АНТРОПОЛОГИЯ КАРОЛЯ ВОЙТЫЛЫ

Цель. Статья призвана ввести в философский дискурс антропологическое учение Кароля Войтылы через систематизацию антропологической проблематики в его философских и богословских трудах. Раскрытие особенностей его адекватной антропологии предусматривает выполнение задач: во-первых, выявление методологии и значения основных понятий; во-вторых, изучение ключевых идей мыслителя; в-третьих, представление периодизации развития его антропологического учения. **Теоретический базис** составляют труды Кароля Войтылы, написанные до и во время понтификата, однако за исключением его поэтического творчества. Выполнение задач предусматривает изучение значительной базы научных исследований, посвященных взглядам Кароля Войтылы. Они будут способствовать выявлению малоисследованных проблем в наследстве Кароля Войтылы, а также противоречивых аспектов в трактовке идей мыслителя. Несмотря на рост интереса в философской антропологии к повседневности, этот аспект учения Кароля Войтылы является важным моментом для анализа его философско-антропологических взглядов. Поэтому общенаучные методы и подходы будут способствовать изучению взглядов Кароля Войтылы на природу человека, а также индивидуальное и общественное измерение бытия человека. **Научная новизна** заключается в систематизации антропологических идей Кароля Войтылы (в частности, благодаря изучению всех польскоязычных работ мыслителя, за исключением поэзии). Раскрытие методологии, ключевых понятий и их толкований, периодизации развития антропологических взглядов Кароля Войтылы позволяют выявить его связь с философскими течениями и определить его место в современной философии. **Выводы.** Кароль Войтыла обосновывает потребность в новом антропологическом учении ненадлежащим местом человека в ценностной системе современного мира, ведь он превратился из цели всего сотворенного в средство. Основой нового учения о человеке – адекватной антропологии – у него выступает человеческая идентичность, достоинство и "нравственное величие". "Новый человек" Кароля Войтылы является результатом комплексного подхода к изучению антропологической проблематики современности, ответом на "культурное обнищание" и "упадок человечества".

Ключевые слова: адекватная антропология; опыт; Кароль Войтыла; познание; правда; свобода; становление личности

Надійшла до редколегії: 10.04.2018

Прийнята до друку: 23.11.2018